

Ingerid M. Opdahl, Institutt for forsvarsstudier
iopdahl@mil.no

HVA SKJER I RUSSLANDS ØKONOMI?

STATSØKONOMISK FORENING
14. MAI 2025

Oversikt

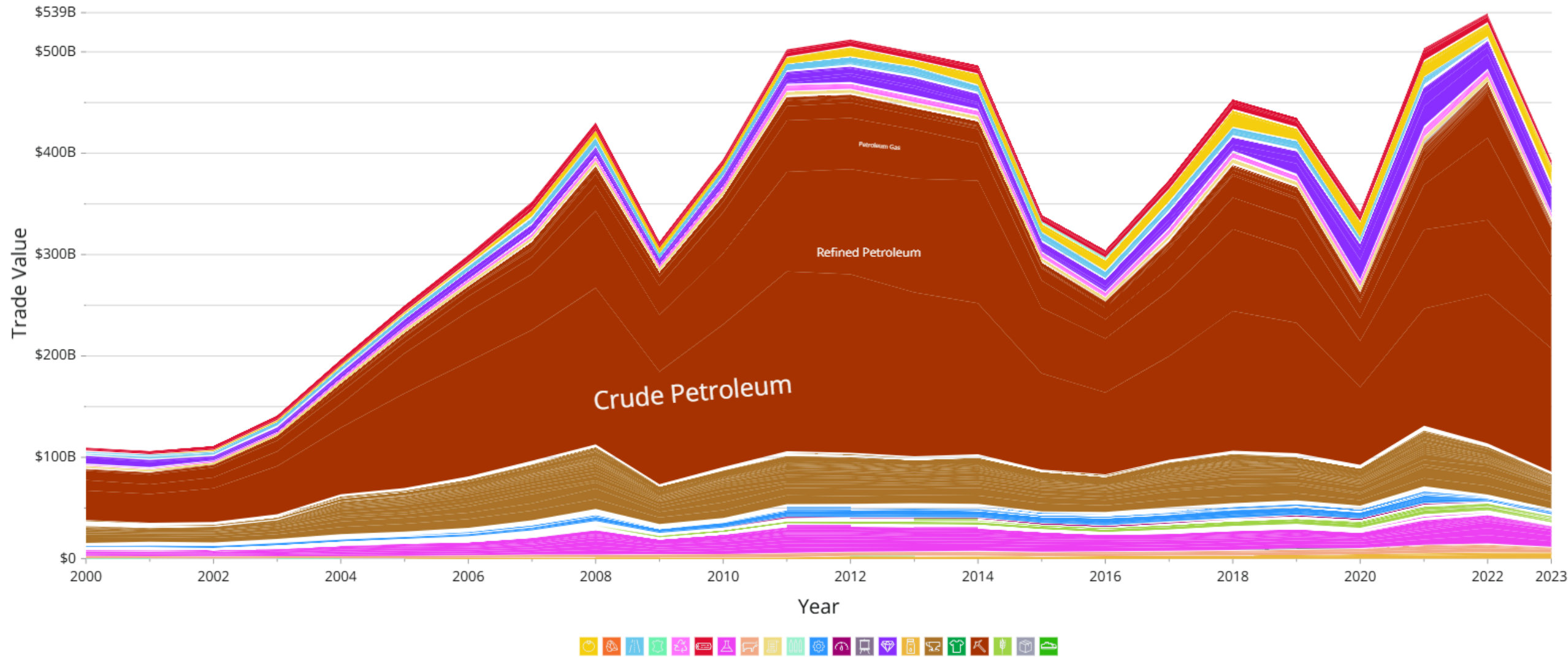
- Bakgrunn: russisk økonomi under Putin
- Bakgrunn: politisk økonomi
- Litt om forutsetningene for å stå i krise
- *Veldig* generelt overblikk over sanksjoner
- Endringer i økonomien
- Mobilisering i økonomien
- Sanksjonseffekter
- Endrede handelsmønstre
- Problemer og begrensninger

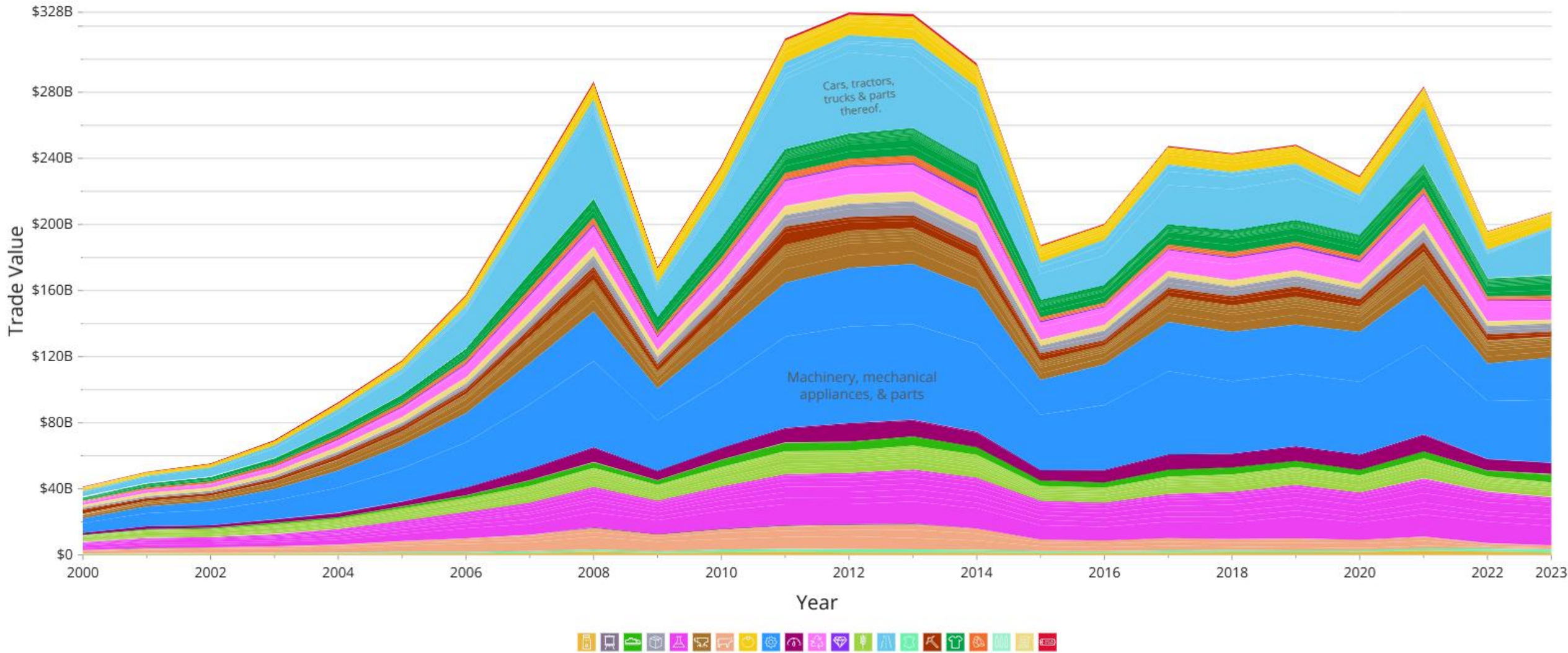
Bakgrunn: Russlands økonomi

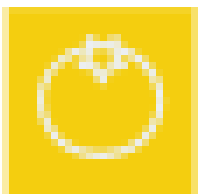
- Oljedrevet økonomi
 - Prisdrevet fremfor alt
 - Oljedrevet i utvidet forstand: oljeprisdrevet konsum → BNP-vekst
 - 60-95% av BNP-vekst under Putin kan forklares av oljeprisvekst
 - Gjennomsnittlig kostnad per fat (Urals) for produksjon, prosessering og transport til terminal i Russland: 17 USD
 - Statsbudsjettet pt. basert på oljepris på 69,7 USD/fat
 - 30-50% av statsbudsjettets (det føderale budsjettet) inntekter 2014-24 kom fra olje- og gassindustrien
 - Gazprom: 7%
 - Statsbudsjettet går glipp av omtrent 17 mrd. USD per år når oljeprisen faller med 10 dollar/fatet
 - Også utenom petroleum er Russland en ressursavhengig/råvareavhengig økonomi: metaller og mineraler, gull og diamanter, hvete/korn, kull...
- Relativ størrelse og integrasjon i verdensøkonomien
 - Verdens 11-12. største økonomi. I absolutte tall som Norden, eller 1/10 av EU-27. USA 13 ganger større
 - Verdens 4. største økonomi kjøpekraftsjustert
 - 2021: eksport større enn import, integrert i verdensøkonomien

What does Russia export? (2000-2023)

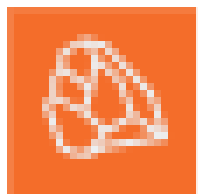

What does Russia import? (2000-2023)

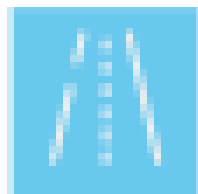

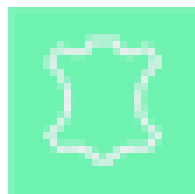
Vegetable products

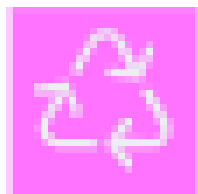
Stone and glass

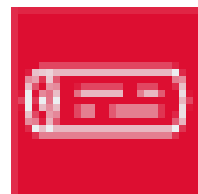
Transportation

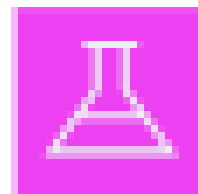
Animal hides

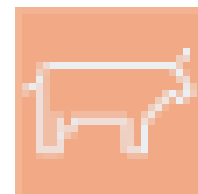
Plastics and rubbers

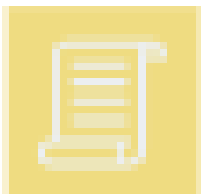
Wood products

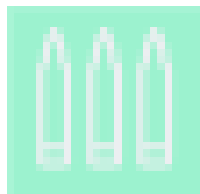
Chemical products

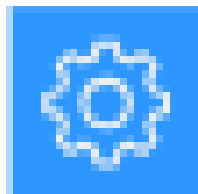
Animal products

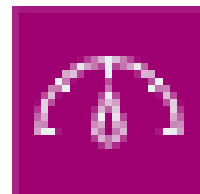
Paper goods

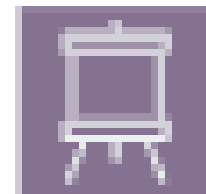
Weapons

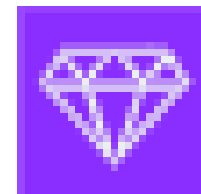
Machines

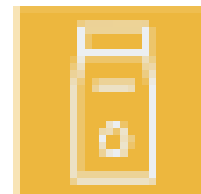
Instruments

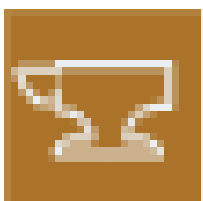
Arts and antiques

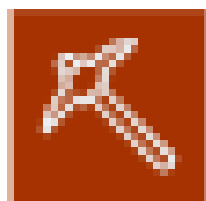
Precious metals

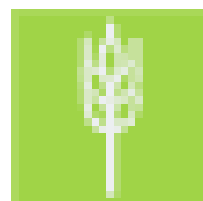
Animal and vegetable bi-products

Metals

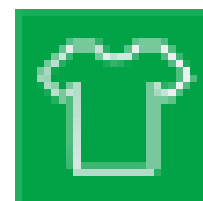
Minerals

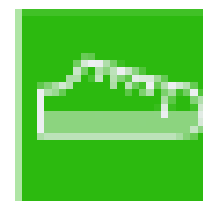
Foodstuffs

Miscellaneous

Textiles

Headwear and footwear

Bakgrunn: politisk økonomi

- Mangel på strukturreform: det reelle veivalget var i 2007
- Svakt rettssystem, eiendomsrett med begrensninger
- Politisk kontroll med viktige deler av økonomien
 - De største selskapene er statskontrollerte eller nominelt private
- Markedsprinsipper i andre deler av økonomien
- Lobbyisme og korrupsjon
 - Lobbyisme på ulike nivåer
- Teknokratisk styre
- Enorme regionale og sosiale forskjeller
- Kapitalflukt et stort problem – men delvis reinvestering

Økonomien på vei inn i krigen

- Mangel på statistikk/statistiske indikatorer
- Sanksjonssjokk feb.-april 2022
- Sanksjonserfaring: 2014-22
 - Tilpasning virker, reorientering av handel vekk fra Europa delvis pga. mottiltak («motsanksjonene»)
 - Erfaring med kapitalrestriksjoner: lavere eksponering mot utenlandsgjeld
- Kriseerfaring: 1998, 2009, 2015, 2020
 - Dessuten transformasjonskrisen 1992-95
 - Krisehåndtering i økonomien, inkl. i industrien – toppstyrt fleksibilitet, desentralisert ansvar

Sanksjons- erfaring

- Internasjonale sanksjoner 2014-22
 - Individuelle sanksjoner: båndlegging (frysbestemmelser) og (inn)reiserestriksjoner
 - Sektorielle sanksjoner
 - Militære formål og forsvarsindustri: særlig eksportrestriksjoner/våpenembargo
 - Energi: teknologi og service til utvikling offshore, i Arktis, skiferolje
 - Finans: lånerestriksjoner til noen (store) banker, noen selskaper i energi- og forsvarsindustri
 - Ulikheter i implementering og videreutvikling: USA og EU
 - USA: sentralisert kontroll, sanksjoner rammet tredjepart. CAATSA
 - EU: kontroll i medlemsland, tidligere forpliktelser unntatt
- Tilpasning: reorientering, «motsanksjoner» og importsubstitusjon 2015-22
 - Import: importsubstitusjon og reorientering vekk fra Europa
 - Kapitalrestriksjoner: nye betalingssystemer, investeringer
 - lavere eksponering mot utenlandsgjeld
 - «Motsanksjonene»: importrestriksjoner på næringsmidler
 - Importsubstitusjon

Overblikk over sanksjonene

- Sentralbankens reserver: 36% av BNP (ult. 2021) – tilsvarende 630 mrd. US\$
- Internasjonale sanksjoner 2022–
 - Umiddelbare, svært omfattende sanksjoner
 - Suksessive utvidelser: EU-pakker, amerikanske utvidelser
 - G7: \$60/fat pristak for råolje, vedtatt sept. 2022, virkning fra desember
 - Pristak for oljeprodukter, virkning fra februar 2023
- Finansielle, energi-, teknologirelaterte sanksjoner og individuelle + reiserestriksjoner
 - Umiddelbar effekt vs. langsiktig effekt
 - Finansielle: Sentralbanken, delvis tilgang til SWIFT, tilgang til kapital, valutatransaksjoner
 - Energi: tilgang til kapital, deltagelse i prosjekter. Etter hvert: import av råolje (sjøveien) og produkter, kull, oljepristak
 - Teknologi: halvledere, lasere, kommunikasjonsutstyr, datamaskiner...

Endringer i økonomien

- Sanksjonssjokk og krisehåndtering
 - «Vanlig» krise: hendelse → kapitalflukt og fallende valuta → krisestemning (folk tar pengene ut av banken) → finanskrise
 - CRB 2022: kapitalkontroll, sjokkheving av styringsrenten, stabiliseringstiltak i valutamarkedet
 - Men like viktig: eksepsjonelt høye energiinntekter (høy oljepris ++)
 - Hjulpet av sanksjonene: mer penger ble i landet, staten kunne stimulere til (krigsrelatert) forbruk (sanksjonene strammet beltet)
- Mobilisering i økonomien
- Sanksjonseffekter
- Endrede handelsmønstre
- Avsluttende observasjoner

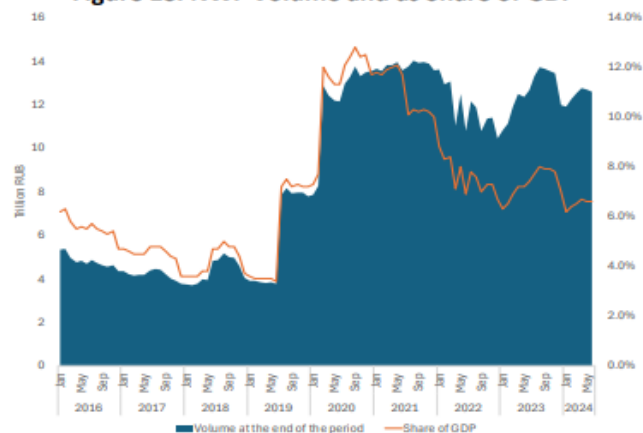

Mobilisering i økonomien

- Statsdrevet forbruk og «manuell kontroll»
 - Økte utgifter til militære formål: 7,2% av BNP for 2025 (2024: 7,1%) (J. Cooper/SIPRI), tilsv. ca. 38% av statsbudsjettet
 - Høye energiinntekter 2022 og 2023
 - Det nasjonale velferdsfondet
 - Oppphetet økonomi 2024/25: styringsrente 21%, arbeidsledighet 2,4%, inflasjon 8,5% (2024)/ 10,1% i 1.kvartal (BOFIT)
 - Skattereform 2025: progressiv beskatning
- En delvis mobilisert økonomi
 - Kapitalrestriksjoner
 - Leveringsplikt til staten, inkl. til militære styrker
- Krigsrelaterte insentiver
 - Subsidierte lån
 - Vervebonuser: 2 millioner rubler er minst 25 gjennomsnittlige månedslønner i mange regioner, og 65+ måneders minimumslønn
 - Korporativisme/uformell mobilisering av selskaper
 - Regionalisering av byrder

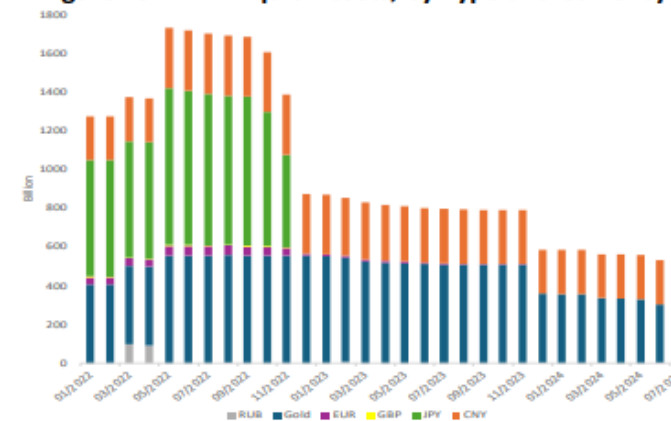
Figure 18. NWF Volume and as Share of GDP

Note: In 2019, the NWF volume doubled due to the OPEC+ agreement to increase oil prices. The doubling of the NWF in 2020 was due the higher oil prices, a budget surplus and the NWF investing in Sberbank (Liik, 2020).¹⁵
Source: Russian Ministry of Finance

«The Russian Economy in the Fog of War», 2024. SITE, Stockholm Institute of Transition Economics ved Stockholms Handelshögskola

Figure 19. NWF Liquid Assets, by Type and Currency

Note: Gold is reported in tons.
Source: KSE, using data from the Russian Ministry of Finance

Sanksjons- og krigseffekter

- Kapitalrestriksjoner
 - Valutarestriksjoner, pliktig salg av valuta
 - Energisektoren: underinvestering
 - Skjult finansiering av krigen?
- Degradering i økonomien
 - Parallellimport, innenlandsk produksjon, import fra andre leverandører
 - Økende matvarepriser har påvirket fattigdom
- Fly og biler
 - 2025: kinesiske biler har 63% av det russiske markedet (SITE)
 - Russiskproduserte biler med lavere sikkerhet
 - Mangel på flydeler: kannibalisering og russiske kopier

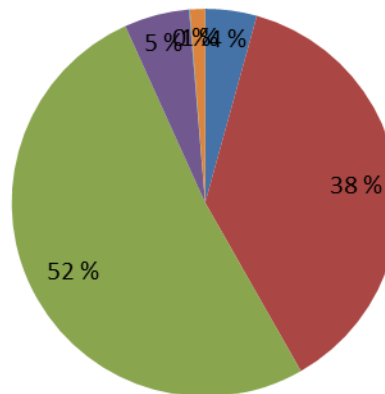
Endringer i handelsmønstre

- Sanksjoner fordyrer og forvansker
- Inndeling i vennlige/uvennlige land
- Parallellimport/sanksjonsomgåelse
- Oljeeksport og oljepristaket: tydelig reorientering
- Gass: vanskelig å reorientere
- Våpeneksport – en litt annen sammenheng
 - Fra 21% av verdens våpeneksport i 2015-19
 - ...Til 7,8% i 2020-24 (SIPRI) – et fall på 64%
 - India (38% av eksporten), Kina (17%) og Kasakhstan (11%) er de viktigste mottagerlandene
- Uttalt politikk: begrense Russlands sårbarhet og eksponering mot sanksjonerende land

Endrede handelsmønstre: eksport

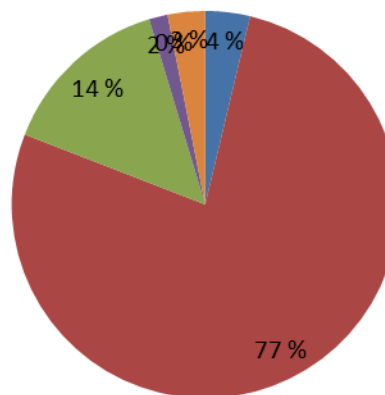
EXPORTS FROM RUSSIA, BY VALUE, 2018

■ Africa ■ Asia ■ Europe ■ North America ■ Oceania ■ South America

Exports from Russia, by value, 2023

■ Africa ■ Asia ■ Europe ■ North America ■ Oceania ■ South America

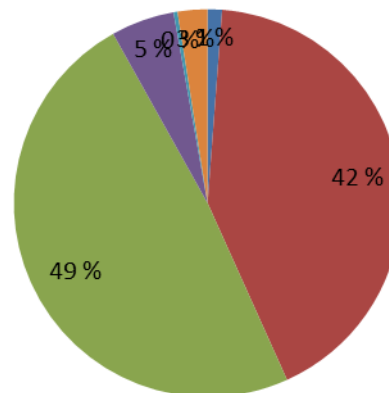

Tall fra BACI-databasen (UN Comtrade harmonisert) innhentet via OEC – The Observatory of Economic Complexity, <https://oec.world/en>

Endrede handelsmønstre: import

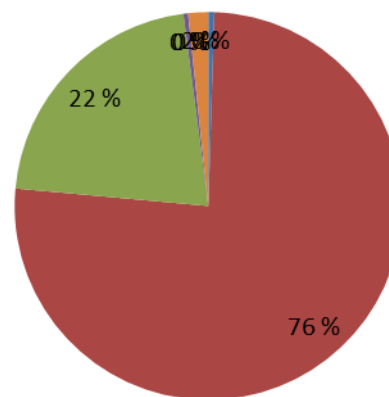
IMPORTS TO RUSSIA, BY VALUE, 2018

Africa Asia Europe North America Oceania South America

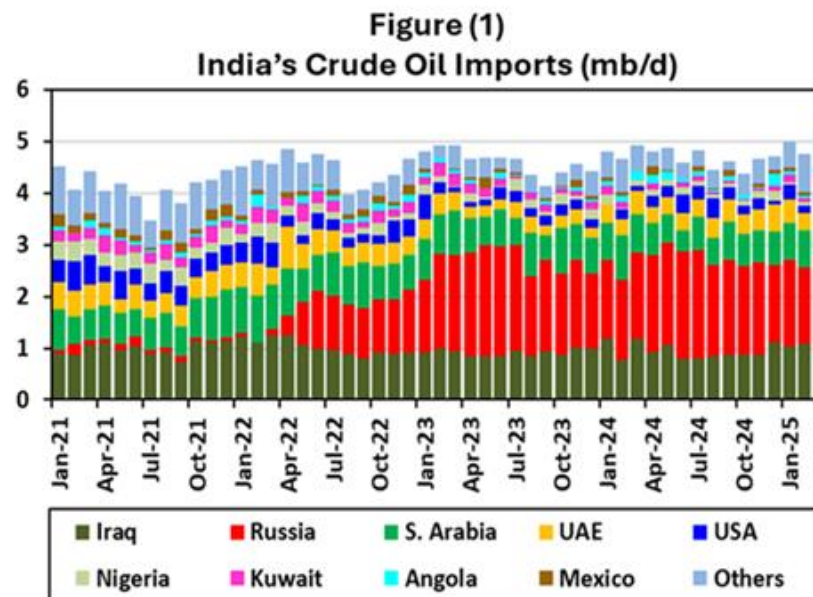
IMPORTS TO RUSSIA, BY VALUE, 2023

Africa Asia Europe North America Oceania South America

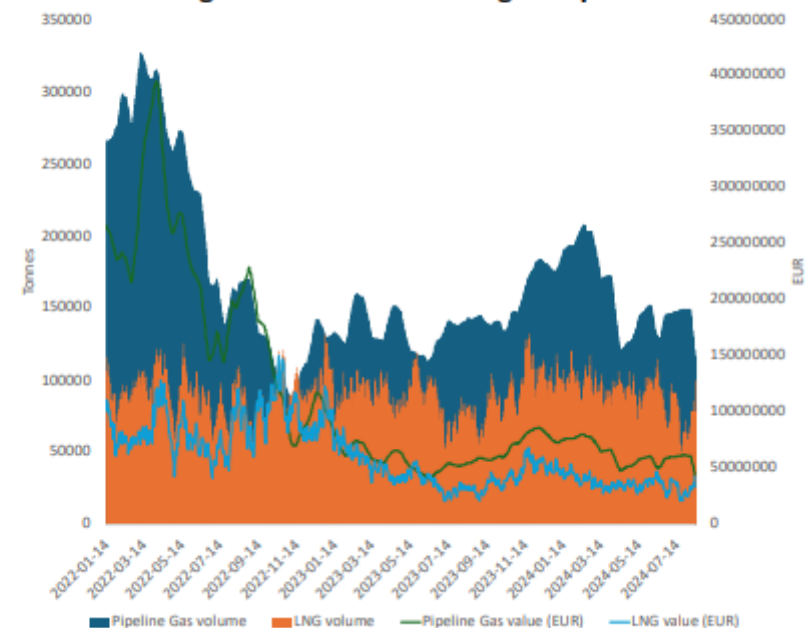
Tall fra BACI-databasen (UN Comtrade harmonisert) innhentet via OEC – The Observatory of Economic Complexity, <https://oec.world/en>

Endrede handelsmønstre: olje og gass

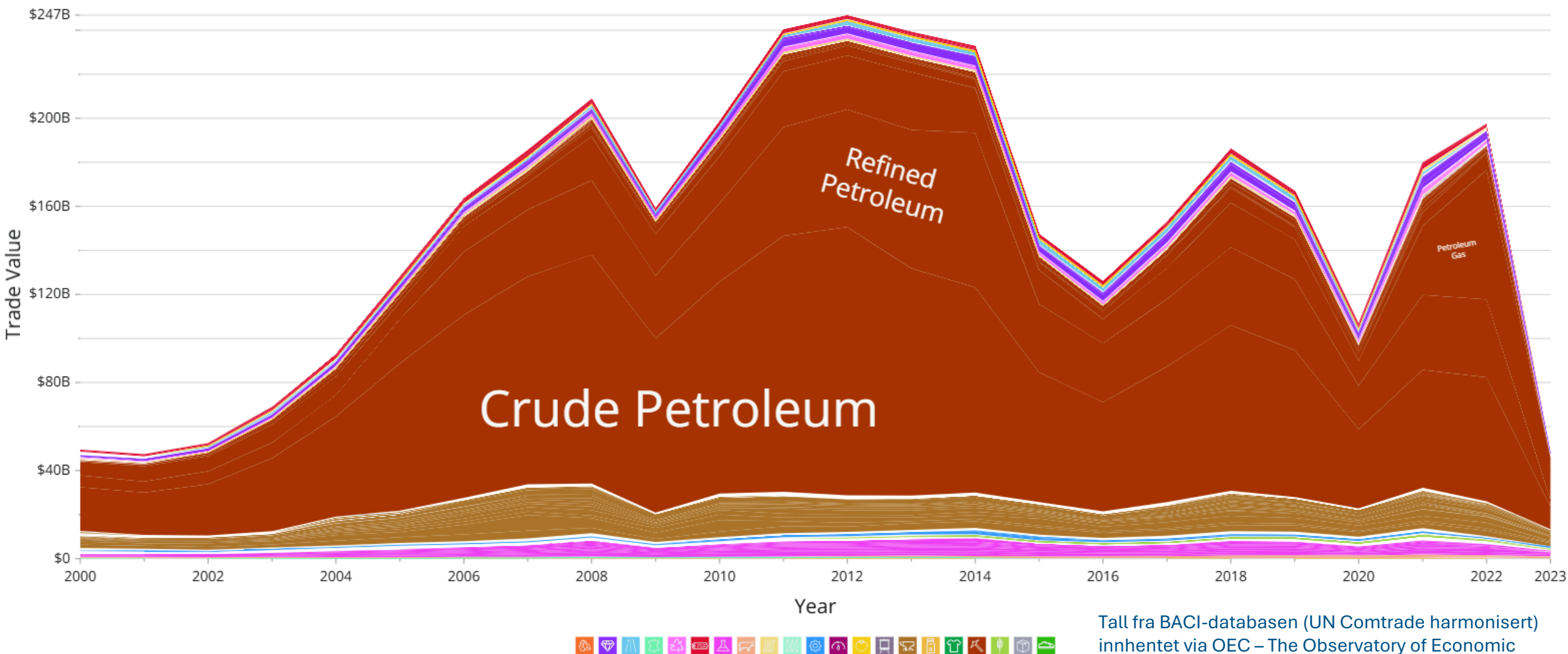
Source: Kpler, 2025, and EOA, 2025

Figure 28. Russia's total gas exports

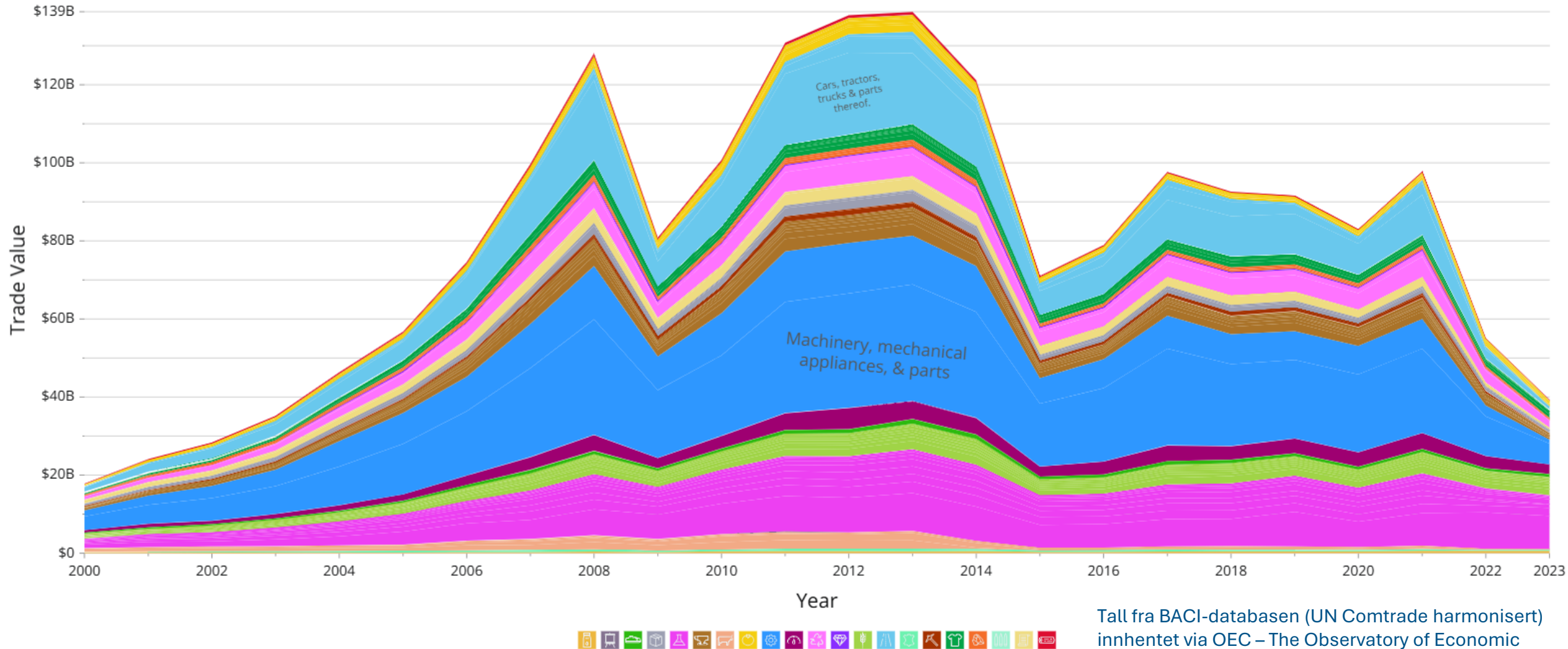
Source: CREA Fossil Fuel Tracker (2024)

What does Russia export to Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czechia, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, and Sweden? (2000-2023)

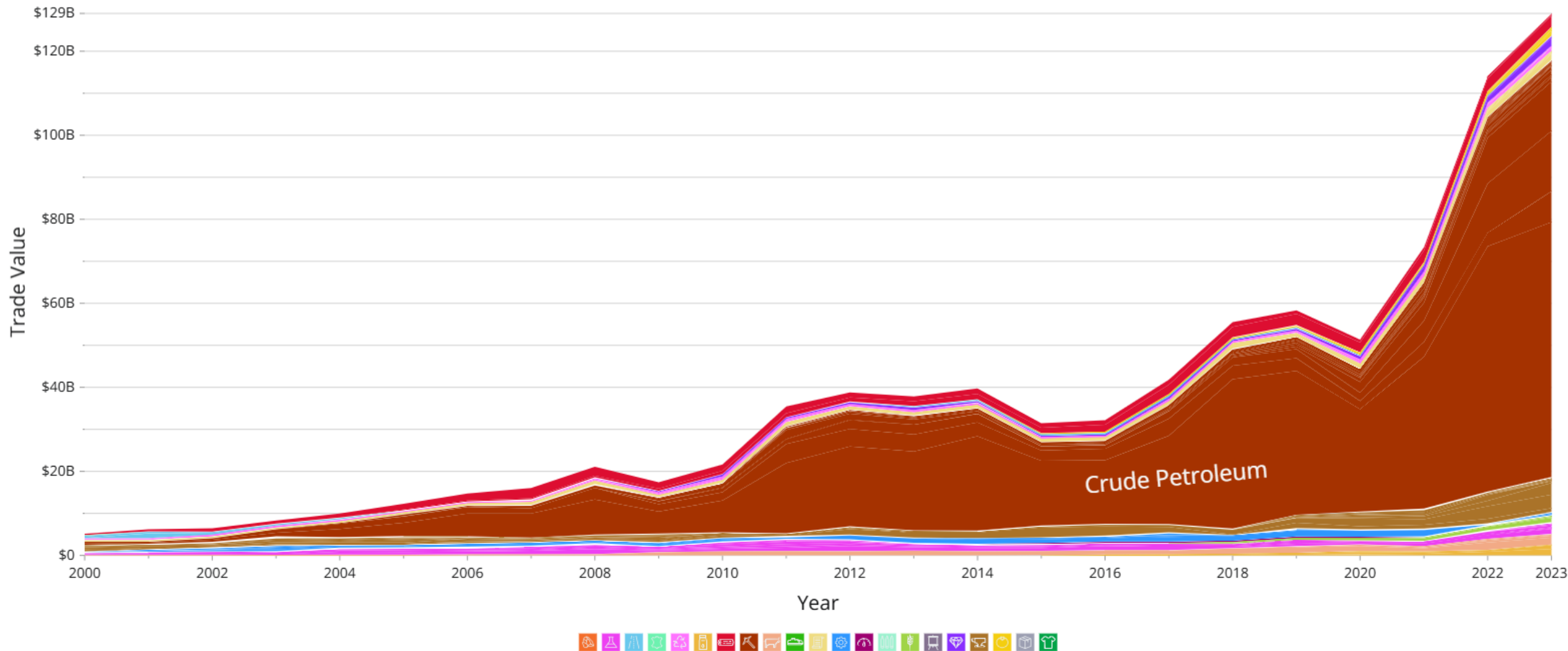
Tall fra BACI-databasen (UN Comtrade harmonisert)
innhentet via OEC – The Observatory of Economic
Complexity, <https://oec.world/en>

What does Russia import from Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czechia, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, and Sweden? (2000-2023)

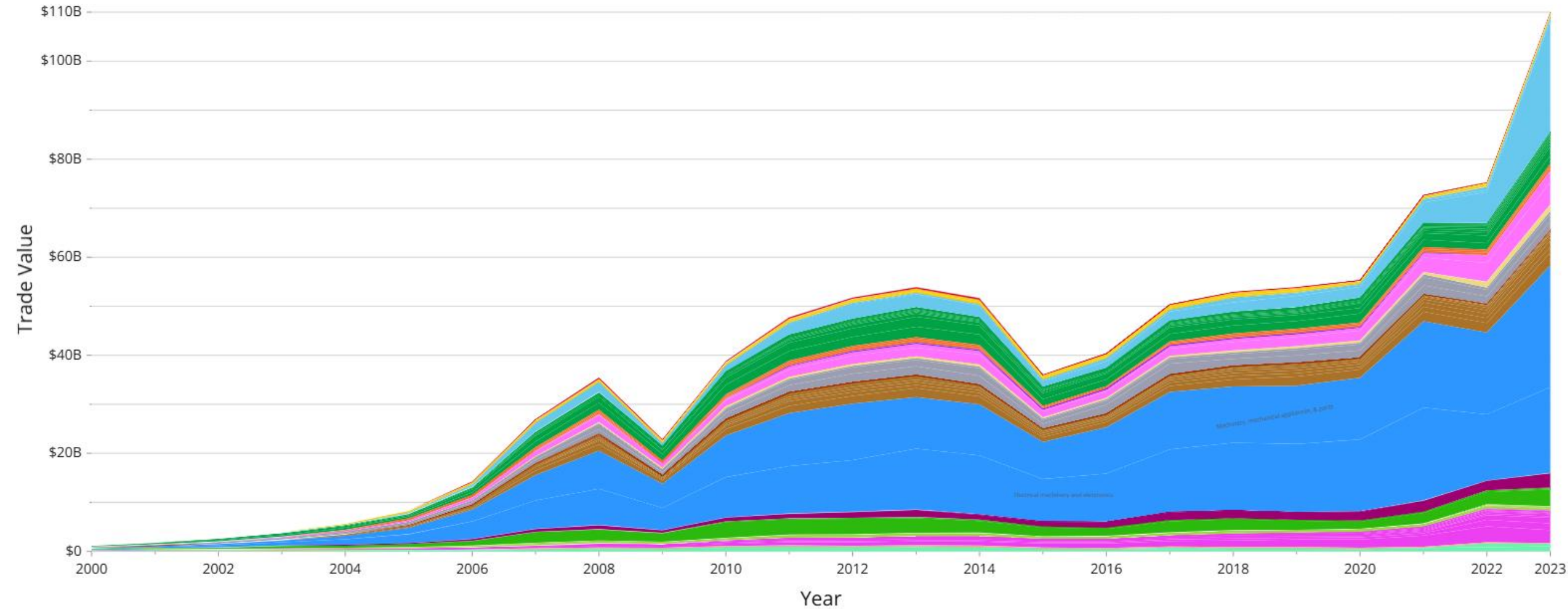
Tall fra BACI-databasen (UN Comtrade harmonisert)
innhentet via OEC – The Observatory of Economic
Complexity, <https://oec.world/en>

What does Russia export to China? (2000-2023)

Tall fra BACI-databasen (UN Comtrade harmonisert)
innhentet via OEC – The Observatory of Economic
Complexity, <https://oec.world/en>

What does Russia import from China? (2000-2023)

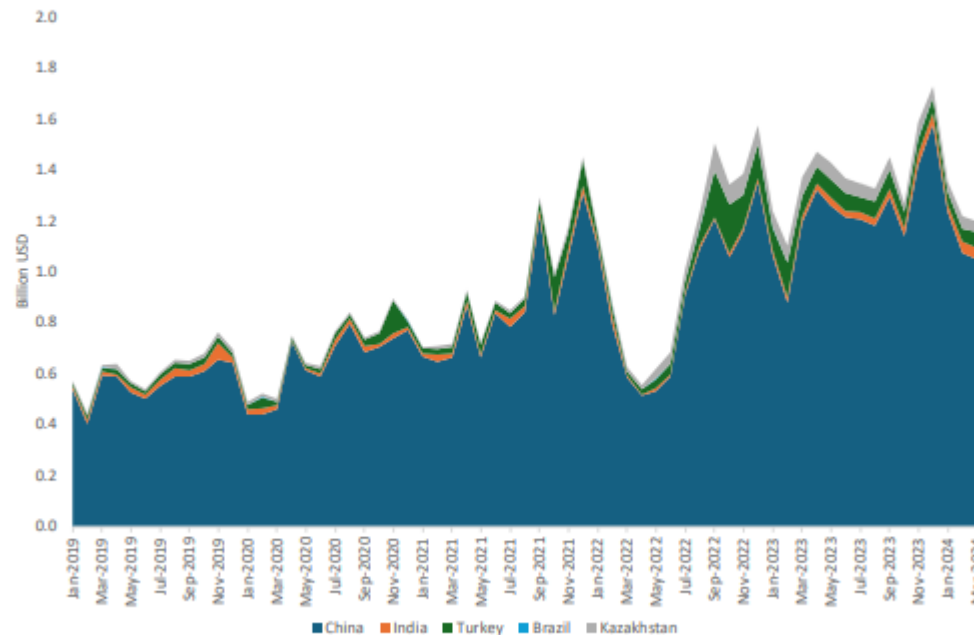

Tall fra BACI-databasen (UN Comtrade harmonisert)
innhentet via OEC – The Observatory of Economic
Complexity, <https://oec.world/en>

Endrede handelsmønstre: sanksjonsomgåelse

Figure 11. Russia's Imports of Selected Sanctioned Goods From Five Non-Sanctioning Countries

Source: Darvas et al. (2022)

«The Russian Economy in the Fog of War», 2024. SITE, Stockholm Institute of Transition Economics ved Stockholms Handelshögskola

Avsluttende observasjoner

- En låneboble?
- Tæring på alle reserver
- Stagnasjon kanskje et optimistisk scenario
- Mangel på arbeidskraft: dårlige demografiske utsikter
- Etter krigen – mer krigsøkonomi?
- Politiske hensyn fremfor utviklingshensyn
- Et alternativt internasjonalt økonomisk system?

Kilder og videre lesning

- FFIs publikasjoner, f.eks. «Kremls økonomiske planer – den russiske regjeringens forslag til føderalt budsjett for 2025 og planperioden 2026–2027» (des. 2024)
- Jevnlige publikasjoner og statistikk fra BOFIT, Bank of Finland Institute for Emerging Economies
- Rapporter fra SITE, Stockholm Institute of Transition Economics ved Stockholms Handelshögskola, særlig «Financing the Russian War Economy» (april 2025) og «The Russian Economy in the Fog of War» (september 2024)
- SIPRI Insights av Julian Cooper, senest «Preparing for a fourth year of war: Military spending in Russia's budget for 2025» (april 2025)
- Stiftung Wissenschaft und Politik – analyser fra Janis Kluge
- KSE Institute «Russia Chartbook»

